

mgr inż. M. Oczkowski
Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży "Kana" w Katowicach
Pl. ks. E. Szramka 4

e-mail: oczy@kana.silesia.top.pl

e-mail: jkloch@wsd.tarnow.pl

tel. +32 2530454

Wstęp

WWW jest obecnie podstawowym medium publikacji w Internecie. w 1993 roku odwołania do WWW stanowiły jedynie 1% ruchu w światowym Internecie, rok później 14%, w 1995 20%, a w chwili obecnej ok. 33%. WWW jest najprostszą w obsłudze i zarazem posiadającą duże możliwości usługą w Internecie. Zarówno popularność jak i łatwość tak obsługi, jak i (względna) tworzenia oraz bezpieczeństwo WWW stawia właśnie ten serwis na pierwszym miejscu wśród tych, na które zwrócić należałoby uwagę przy poszukiwaniu medium do stosowania w katolickim Internecie.

Jakość stron WWW zależy od podjęcia właściwych decyzji na następujących 3 etapach:

1. projektowanie stron
2. redakcja stron
3. wykonanie stron

Projektowanie, o którym traktuje niniejszy referat, jest etapem, który powinien się rozpocząć na długo przed planowanym pojawieniem się strony w Internecie. w projekcie uwzględnić należałoby:

1. planowaną funkcję strony
2. adresata strony
3. umiejscowienie strony
4. jej projektantów i wykonawców
5. używane standardy

6. narzędzia

Funkcja strony

Pierwszym pytaniem, które trzeba sobie postawić przy projektowaniu jakiegokolwiek strony WWW brzmi: *jaką funkcję ma ona spełniać?* Każdą z istniejących bądź projektowanych stron można zaliczyć do jednej bądź kilku z następujących grup:

1. strony informacyjne – pierwotną funkcją WWW (jak i większości innych zorientowanych na użytkownika usług Internetu) była właśnie funkcja informacyjna. Funkcja ta przetrwała właściwie w większości istniejących i projektowanych stron WWW. w najbardziej czystej formie funkcję tę zaobserwować można na stronach będących wydaniem on-line czasopism czy gazet.
2. strony reklamowe – takie, których celem jest reklama określonego produktu, firmy, organizacji, etc. w chwili obecnej trudno byłoby wskazać stronę w sieci, nie zawierającą elementów zaliczających się do tej właśnie grupy.
3. strony usługowe – np. sklepy Internetowe, słowniki on-line, etc.
4. strony rozrywkowe

Trudno byłoby znaleźć strony spełniające jedną i tylko jedną z podanych wyżej funkcji. Lista powyższa oczywiście nie rości sobie również praw do kompletności. Ze względu na specyfikę katolickich stron WWW można by np. sformułować wymagania dotyczące spełnienia przez stronę funkcji **formacyjnej**, po czym zastosować je do projektowanej strony.

Adresat strony

Aby scharakteryzować przeciętnego "oglądacza WWW", posłużę się badaniami statystycznymi dotyczącymi użytkowników Internetu jako całości w Polsce do końca roku 1996.

Struktura wiekowa

	1995	1996
Poniżej 24 lat	10%	30%
25 – 29 lat	26%	29%
30 – 39 lat	32%	20%
40 – 49 lat	24%	16%
Powyżej 49 lat	8%	5%

Wykształcenie

	1995	1996
szkoła podstawowa	0%	2%
zasadnicza zawodowa	1%	3%
Technikum	3%	3%
Liceum	4%	3%
szkoła policealna	2%	2%
studia nieukończone	14%	24%
studia ukończone	76%	63%

Struktura wykształcenia

ściśle	72%
Społeczne	2%
Humanistyczne	7%
Inne	8%
Rolnicze	1%
Ekonomiczne	5%
Prawne	1%
Medyczne	4%

Płeć

	1995	1996
Kobiety	22%	18%
Mężczyźni	78%	82%

Użytkownicy przyłączeni:

Do 1990	3%
Do 1991	6%
Do 1992	10%
Do 1993	14%
Do 1994	20%
Do 1995	27%
Do połowy 1996	20%

Liczba użytkowników w Polsce ogółem ok. 1.000.000

Z przedstawionych danych wynika, iż

1. obniża się średni wiek polskiego *internauty*
2. pomimo tego, Internet pozostaje medium elitarnym – nadal znaczącą większość użytkowników stanowią osoby z wyższym wykształceniem.

Nie należy więc (przynajmniej póki co) zbyt poważnie traktować opinii, które Internet chciałyby widzieć jako medium porównywalne do telewizji, czy popularnych pism "dla wszystkich".

Umiejscowienie strony

Przy projektowaniu strony WWW wziąć pod uwagę należy również jej umiejscowienie. Umieszczenie strony tak na własnym serwerze, jak i na serwerze należącym do ISP (Internet Service Provider – dostawca usług Internetowych) ma swoje dobre i złe strony.

Własny serwer	serwer ISP
Konieczność wykupienia łączy, domeny Internetowej i sprzętu	stała, zryczałtowana opłata za utrzymanie strony
Ryzyko związane z możliwością awarii sprzętu	niewielkie ryzyko związane z awarią sprzętu
Praktycznie nieograniczona ilość zasobów dyskowych do wykorzystania na stronę WWW	duże ograniczenie dostępnych zasobów dyskowych

Dodatkowo możliwość ciągłego korzystania z innych usług sieciowych (łączność stała)

łączność modemowa

Konieczność zatrudnienia osób do obsługi serwera i wykonawstwa WWW

obsługę serwera prowadzi ISP, można także skorzystać z jego pomocy przy wykonywaniu strony

Zasadniczo, przy tworzeniu niewielkich stron WWW (np. parafialnych) lepiej skorzystać z usług ISP, przy większych projektach lepiej zdać się na własny serwer.

Projektanci i wykonawcy strony

Osoby zajmujące się WWW mogą pełnić następujące funkcje (szerzej o redakcji stron w innym referacie):

1. *content provider* ? odpowiedzialny za zawartość treściową stron i (ew.) kodowanie HTML
2. *designer* ? odpowiedzialny ogólny projekt wyglądu strony
3. *programmer* ? odpowiedzialny za programowanie w językach związanych z WWW (Java, JavaScript, CGI)
4. *administrator* ? odpowiedzialny za poprawne działanie serwera WWW. **Może**, choć nie musi być tożsamy z administratorem serwera.

W przypadku niewielkich projektów, jedna osoba może pełnić większość wymienionych powyżej funkcji, w wypadku większych, kompetencje powinny być rozłożone na większą liczbę osób.

Ilość osób odpowiedzialnych za strony WWW będzie się różnić w zależności od wybranego umiejscowienia. w wypadku korzystania z usług ISP minimalny zespół stanowić będzie redakcja (*content provider i designer* z powyższego zestawienia).

w wypadku wyboru własnego serwera niezbędny będzie także przynajmniej administrator.

Standardy

Aby strony WWW spełniły swoje podstawowe zadanie - tzn. dotarły do użytkownika w formie jak najbardziej zbliżonej do intencji projektanta, niezbędne jest stosowanie tak na etapie projektowania, jak i wykonania odpowiednich i aktualnych standardów. Podstawowym, który należy wziąć pod uwagę, jest oczywiście standard języka HTML. Mimo tego, iż najnowsza specyfikacja HTML języka opisuje jego wersję oznaczoną numerem 3.2, duża część przeglądarek WWW pozwala na pełne korzystanie jedynie ze stron napisanych w starszych wersjach języka, inne mimo obsługi nowszych standardów, nie pozwalają z powodów specyfiki środowiska, w którym pracują, na pełne wykorzystanie jego możliwości (np. lynx, czy NetTammer, zaprojektowane specjalnie dla środowisk tekstowych, nie obsługujących z założenia elementów graficznych). Niestety żaden z popularnych programów służących do korzystania z WWW nie jest w pełni zgodny z oficjalną specyfikacją HTML, co spowodowane jest powolnym, w stosunku do rozwoju technologii, rozwojem tejże specyfikacji. Aby sprostać wymaganiom klientów i rosnącym możliwościom oferowanym przez Internet, firmy oferujące przeglądarki wprowadziły zmiany i rozszerzenia obejmujące rozwiązania niektórych, nie istniejących w standardzie, a oczekiwanych i potrzebnych funkcji, głównie, choć nie tylko, obejmujących funkcje multimedialne. Aby ze strony korzystać mogło jak najwięcej użytkowników Internetu, należy korzystać bądź z funkcji oferowanych przez wszystkie przeglądarki, bądź stworzyć wersje stron przeznaczone dla konkretnego programu klienckiego.

z dużą ostrożnością należy traktować rozszerzenia stosowane przez poszczególnych producentów przeglądarek, nawet tych, które stosuje największa ilość Internautów. Nieufność tą uzasadnia przede wszystkim niemożność pewnego stwierdzenia, który z programów jest rzeczywiście najpopularniejszy (większość publikowanych sondaży jest częścią działań marketingowych producentów oprogramowania) oraz, co być może ważniejsze, nietrwałość takich standardów. Podobna ostrożność dotyczyć powinna reklamowanych jako "niezależne od platformy" (platform independent) rozwiązań w rodzaju języka Java firmy Sun, których konkretne implementacje również różnią się w szczegółach. Na zaufanie zasługują natomiast sprawdzone w działaniu systemy typu CGI (Common Graphic Interface), "przezroczyste" dla użytkownika.

Osobno należałoby omówić sprawę użycia standardu kodowania polskich znaków. Podkreślić trzeba, iż obowiązującym w Polsce, zgodnym z Polską Normą jest jedynie standard ISO-8859-2. Mimo istnienia innych metod zapisów polskich znaków diakrytycznych (cp-1250 stosowany w Windows, cp852 w MS-DOS, Mazovia itp.) nie można polecić ich stosowania, gdyż ze względu na ich związek z konkretnym systemem operacyjnym nie mogą one być poprawnie odczytywane przez nie korzystających z niego użytkowników. Na szczęście większość narzędzi

służących do projektowania i wykonywania stron WWW umożliwia stosowanie ISO-8859-2.

Narzędzia i oprogramowanie

Język HTML (HyperText Markup Language), będący podzbiorem SGML a przeznaczony do pisania stron WWW, jest stosunkowo łatwym do nauczenia i nieskomplikowanym językiem, którego polecenia służą głównie do formatowania tekstu i umieszczania w nim ilustracji, tabel, zawartości multimedialnej; zawierającym również instrukcje pozwalające na łatwą interakcję z użytkownikiem. Najprostszym programem do tworzenia strony WWW jest zwykły edytor tekstowy pozwalający na zapisanie wyników pracy bez żadnych znaków sterujących, czyli np. edytor programu Norton Commander (ncedit) , czy obecny w każdym systemie UNIX edytor vi. Oczywiście znacznie łatwiejsze w użyciu są specjalizowane edytory HTML, pozwalające również na zaprojektowanie i przegląd struktury stron umieszczanych na serwerze oraz zawierające narzędzia do tworzenia skryptów CGI i appletów (programów) w językach Java czy JavaScript. Edytory tego typu są często wbudowane w przeglądarki, bądź stanowią do nich dodatek (np. Netscape Navigator 3.0 Gold, Netscape Communicator [Unix, MS-Windows]), bądź są osobnymi programami, dostępnymi również w systemie licencji typu shareware (wypróbuj i później zapłać; np. HotDog [MS-Windows]), freeware (wolne od opłaty), czy darmowe dla zastosowań niekomercyjnych (asWedit [Unix]).

w wypadku podjęcia decyzji o umiejscowieniu strony WWW na własnym serwerze podjąć należy decyzje dotyczące używanego na nim systemu i oprogramowania. Oferta w tym względzie jest bardzo duża, warto zauważyć jednakże, iż czasami reklamowane jako nowoczesne (i jednocześnie bardzo drogie) systemy bywają zawodne i nie zapewniają należytego bezpieczeństwa, a systemy tańsze (czasami nawet darmowe, jak Linux <RedHat, Debian, Slackware>) mogą zapewnić o wiele większą wydajność i bezpieczeństwo pracy.
